

## Posudek na bakalářskou práci

*Zhanna Agakishieva: „Krása spasí svět“ – F.M. Dostojevského filosofie člověka*

Předkládaná práce má být jakýmsi „přůchodem“ přes pět ústředních Dostojevského románů: *Zápisky z podzemí, Zločin a trest, Idiot, Běsi a Bratři Karamazovi*. Autorka si jako vůdčí motiv svého zkoumání Dostojevského „filosofie člověka“ bere motiv krásy v jejích nejrůznějších dialektických podobách. Vychází ze slušného korpusu sekundární literatury (přestože se samozřejmě jedná o pouhý zlomek toho, co o Dostojevském bylo napsáno, ale tomu se v daném případě nelze vyhnout) a vzhledem k tomu, že pravděpodobně není rodilá mluvčí, se až na drobné gramatické chyby vyjadřuje srozumitelně a kultivovaně.

Hlavním problém celé práce lze podle mého názoru vyjádřit velice prostě: autorka si toho vzala moc – nejde jen o téma příliš široké, ale také ze své podstaty ne zcela dobře vymezené (i v případě, že by měla k dispozici desetkrát víc prostoru). Psát o filosofii člověka (co je to filosofie člověka? Resp. Co není filosofie člověka? Jak to autorka chce vymežit?) v pěti velice složitých a rozsáhlých románech jednoho z nejvíce čtených a analyzovaných romanopisců západní literatury, tím spíše, že k dané filosofii člověka se záhy připojí otázky svobody, dobra, krásy atd. atd., musí zákonitě vyústit do toho, že neřekneme nic, anebo věci velmi povšechné. Např.: „Pro Dostojevského bylo důležité zobrazit člověka v člověku, proniknout do samotné podstaty lidské povahy. V jeho díle není nic kromě člověka a jeho vztahů s ostatními lidmi“ (str. 8). I kdyby v tomto díle nebylo nic kromě člověka, je tam toho pořád ještě dost na to, aby se v tom interpret trochu ztrácel. „Aritmetika a jednoduché výpočty nejsou použitelné pro lidskou povahu: zde je zapotřebí nejvyšší matematiky“ (str. 10). Copak se rozumí „nejvyšší matematikou“? Sama autorka tak trochu, jak se zdá, začne na str. 16 nahlížet sisyfovskou povahu svého snažení, když správně poznamenává, že „problém člověka byl ústředním problémem pro celou světovou literaturu, počínaje Aischylem“. Jenže vysvětlení, v čem je Dostojevský jiný, obnáší jen jednu, a to ještě dosti vágní větu – jako první zobrazoval osobnost člověka, kdežto předtím se jednalo buď o typ, nebo o charakter (jak se mimochodem takové tvrzení má k autorčině mnohokrát zdůrazňované tezi, že každý z Dostojevského hrdinů „ztělesňuje“ určitou filosofii či určitý typ myšlení?).

A konečně: to, co mi v práci citelně chybí, je jakási syntéza, nebo alespoň strukturovaný závěr. „Dostojevského tvorba má jeden všepohlcující zájem, jedno téma, kterému spisovatel obětoval všechny svoje tvůrčí síly. Toto téma je tématem o člověku. O člověka se spisovatel zajímá v každém svém díle, jak jsme to viděli při zkoumání pěti významných děl spisovatele“ (str. 47) – proti tomu nelze nic namítnout, ale také nás to nepřekvapí. Dokonce i tvrzení, že Dostojevského „mohutný humanismus“ se nezakládá na „sentimentálním opěvování člověka, naproti tomu triumfuje při ponoření v nejtmaší záhyby a závany protikladné lidské duše“ (48) nic nespécifikuje. Je nám jednoduše řečeno, že v tomhle románu je to tak, v tomhle zase takhle, a v tomhle zase trochu jinak. Nechci tím říci, že předkládaná práce je špatná: autorka má zjevně Dostojevského ráda, chce mu jen dobře a proti její četbě jednotlivých románů nelze v podstatě nic namítat (snad jen to, že stejně je četli tisíce a tisíce čtenářů předtím), nicméně mám pocit, že nejlepší způsob, jak mu vyjádřit obdiv, je analyzovat v jeho díle nějaký konkrétnější motiv a v souvislosti s ním se pokusit říci něco, čeho si dosud nikdo nevšiml. Navrhuji po jistém váhání známku *dobře*.

Praha, 15.1. 2011    Josef Fulka